

XIX. znanstveni skup Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici, 8. studenoga 2019.

Nekadašnja vila nadvojvode Josipa, današnji Državni arhiv u Rijeci, kao građevina zaštićenoga kulturnog dobra Grada Rijeke, i ove je godine bila domaćin znanstvenog skupa *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici*. Bio je to devetnaesti po redu znanstveni skup u organizaciji Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture, Državnog arhiva u Rijeci i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Srdačnu dobrodošlicu svim prisutnima zaželio je prof. dr. sc. Ante Škrobonja. Uz nekoliko uvodnih riječi o samome skupu i povijesti zgrade domaćina te njezinu značenju za riječku povjesnicu, najavio je cjelodnevni međunarodni znanstveni skup, prepustivši riječ nekadašnjem studentu medicine, danas uglednom riječkom liječniku Nikoli Ivanišu koji je u ime Grada Rijeke, kao zamjenik gradonačelnika, pozdravio prisutne. Programski dio skupa obuhvaćao je dvije sesije.

Prva je sesija usko povezivala riječki dio medicinske historiografije, s naglaskom na profesije i sustave zdravstvene djelatnosti Rijeke, povezujući je s njezinom neposrednom okolicom, ljudima i institucijama na čijim zasadama počiva moderna riječka medicina. Tako je Nana Palinić doslovce „udarila“ temelje institucionalizacije riječke medicine izlaganjem pod nazivom *Najstarije lokacije gradske bolnice u Rijeci*. Upravo na tragu rasta i razvoja Rijeke tijekom 19. stoljeća javlja se sve veća potreba za zdravstveno-medicinskim osobljem poradi unapređenja javnozdravstvenih prilika koje je Tatjana Čulina istražila u radu *Prilog sistematizaciji zdravstvenih djelatnika u Rijeci tijekom 19. stoljeća*. Nadovezujući se na sociodemografsku, kulturalnu i gospodarsku ekspanziju Rijeke onoga doba, kao podružnice budimpeštanskih društava osnivala su se mnoga udruženja. Jedno od tadašnjih udruženja koje nije imalo mađarski predznak bilo je izvorno riječko udruženje, koje je predstavila Ana Alebić-Juretić kao *Udruženje riječkih liječnika (Associazione medica fiumana) – prva strukovna udruga liječnika u Rijeci?* U radu naslovljenom *Počeci Ubožnice braće*

Foto R. Doričić

Branchetta kroz fondove Državnog arhiva u Rijeci Andrea Roknić Bežanić i Bruno Raguž istražili su arhivske izvore kako bi podastrijeli analizu financijskih i građevinskih začetaka jedne od riječkih ubožnica, za čiju su izgradnju braća Branchetta 1903. donirali 460 000 kruna, baštineći temelje današnjega Medicinskog fakulteta.¹ Nastavljajući u dobročiniteljskom tonu, ovaj put riječkog plemstva – obitelji Kozulić – Vesna Pešić predstavila je koautorski rad s Eduardom Pavlovićem o karakteristikama i crtama ličnosti, možebiti proizišlima iz genealoškog i geografskog podrijetla Marije Krucifikse Kozulić u radu pod nazivom *Moguća uloga naslijeđene (prvobitne) zavičajnosti u profiliranju izuzetne osobnosti Majke Marije Krucifikse Kozulić*. Nezaobilaznu Opatijsku rivijeru s utemeljiteljem lječilišnog turizma Opatije Juliusom Glaxom te njegovim zdravstvenim i kupališnim vodičima u kojima je jednim dijelom bila involvirana i njegova kći, slikarica Stephanie Glax, istražili su Janez i Duša Fischinger u radu pod naslovom *Turistično-zdravstveni vodniki Abbazia/Opatija. Ustvarjalni tandem zdravnik prof. dr. Julius Glax in hči slikarka Stephanie Glax*. Završna tri izlaganja zatvorila su prvu sesiju perpetuiranjem osoba koje su na svojevrsan način zadužile riječku medicinu, a i šire – ljudi koji su sudjelovali u kreiranju riječke medicinske intelektualne baštine. Kao rođeni Riječani ili pak povezani s Rijekom svojim životnim i radnim vijekom, u svakom slučaju ne bi smjeli (p)ostati zaboravljeni. Tako su Igor Eterović i

¹ O samoj povijesti zgrade, kao i nepatvorenom prinosu braće Branchetta, više u: Muzur, Amir (2005.), *Zaklada braće Branchetta: ideja koja je nadrasla samu sebe*, *Acta med-hist Adriat* 3(2), 151–156. ili: Matejčić, Radmila i Matejčić, Marijan (1985.) *Povijest zgrade Zadužbine braće Branchetta (Današnji Medicinski fakultet)*, *Acta Fac med Flum* 10(3-4), 16–23.

Foto R. Doričić

Robert Doričić izlaganjem *Snažnog stabla, snažni izdanci – nezanimariiva uloga dr. Ire Gjenero Margan i dr. Anamarije Margan Šulc, dviju kćeri dr. Ive Margana u novijoj hrvatskoj povijesti medicine* pridali značaj radu dviju kćeri dr. Ive Margana koje su pratile očeve stope njegujući vrednote prezimena Margan i nastavljajući putem kojim ih je vodio. O rođenom Splitsaninu koji je velik dio radnog i životnog vijeka proveo u Rijeci povezujući pretkliničku teoriju i kliničku praksu baveći se transplantacijskom imunologijom, s krucijalnim doprinosom imunološke pripreme kirurškom timu Vinka Frančiškovića² pri izvedbi prvoga presađivanja bubrega sa živog srodnika u Hrvatskoj, govorio je Toni Buterin u koautorskom radu s Amirom Muzurom i Verom Vlahović-Palčevski pod naslovom *Uloga Šime Vlahovića (1932. – 1977.) u zasniavanju hrvatske i riječke imunologije*. Obrnuti životni slijed od, primjerice, spomenutog Vlahovića imala su pak braća Pamich. Kao rođeni Riječani, životni su put kreirali u Italiji. Uz uspješnu karijeru iz područja medicine i zdravstva, ostvarivali su i zavidne sportske rezultate, ne zaboravivši rodni kraj. Njihove živote prikazao je Marinko Lazzarich u radu naslovljenom *Giovanni i Abdon Pamich – povijest kao sudbina ili maraton života*.

Nakon obrađenih izlaganja programskog dijela prve sesije uslijedila je rasprava o pojedinim temama.

² O njemu više u: Primc, Davor; Muzur, Amir; Doričić, Robert i Markić, Dean (2017.), New contributions to the study of the life and work of Vinko Frančišković (1919–1984), pioneer of Croatian cardiothoracic and transplantation surgery, *Acta med-hist Adriat* 15(suppl. 1), 119–128.

Nakon kratke stanke, uslijedila je i druga sesija s malo širim povijesno-medicinskim dijapazonom. Zvonka Zupanič Slavec svojim je izlaganjem predstavila obljetnicu stogodišnjeg postojanja i djelovanja Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani pod istoimenim sloveniziranim nazivom *Sto let Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani (1919 – 2019)*. Željko Dugac i Branka Grbavac analizirali su oporuke dalmatinskih liječnika iz 14. i s početka 15. stoljeća, sačuvanih u zadarskom i dubrovačkom Državnom arhivu, te ih predstavili prisutnima u radu *Kritička analiza oporuka i inventara srednjovjekovnih liječnika kao izvora za povijest medicine i transfera medicinskih znanja*. O korelacijama medicinsko-ljekarničkih struka i slovenskih prezimena i nadimaka govorila je Mojca Ramšak u izlaganju pod nazivom *Nomen est omen. O medicinskih in lekarniških poklicih v slovenskih družinskih imenih*. U radu *Hrvatski teolog, filozof, fizičar i kemičar Josip Franjo Domin (1754. – 1819.) i njegov doprinos elektroterapiji u Habsburškoj Monarhiji* Dubravko Habek predstavio je dosad slabo istražen pionirski pothvat znanstvenika bazične struke dovoljno udaljene, a opet bliske medicini da ne bi (u ono vrijeme) zadirao u pore nadriliječništva. Već spominjane dobročinitelje pamti i Slovenija. Juraj Kurillo u svom je izlaganju pod naslovom *Doktor Gregor Voglar Carbonarius de Biseneg – Zdravnik na moskovskom dvoru ruskega carja Petra I. Romanova Velikega* prikazao biografsku crticu liječnika, rodom Slovenca, koji je, između ostalog, služio na ruskom dvoru, a koji ni po umirovljenju i pred samu smrt, oporučno, nije zaboravio svoj rodni kraj. Slovenski dio sustava veterinarskog obrazovanja od samih začetaka obradio je Vojteh Cestnik u predavanju *Veterinarsko obrazovanje u Sloveniji za vrijeme Habsburške Monarhije i stare Jugoslavije*. Sesiju je sistematizacijom nobelovaca iz područja vezanih za specijalnost kliničke radiologije zaključio Bruno Atalić izlaganjem *Nobelove nagrade u kliničkoj radiologiji*.

Uz raspravu i zaključak tajnika skupa Brune Atalića, ujedno i posljednjeg izlagača ovogodišnjeg 19. znanstvenog skupa *Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesnici*, zasluženom domjenku uz kapljicu razgovora o dojmovima održanog skupa prethodila je Izvještajna godišnja Skupština Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture. Tajnik Društva Igor Salopek i profesor Škrobonja izvijestili su o zbivanjima kroz proteklu godinu, pozvavši sve prisutne da sljedeće godine uveličaju okruglu 20. obljetnicu održavanja znanstvenog skupa. Kao i svake godine, najavili su mogućnost objavljivanja radova *in extenso* u sada već etabliranom i prominentnom povijesno-medicinskom časopisu ovih prostora i šire – indeksiranom u renomiranim bazama – čiji je nakladnik Društvo: AMHA – *Acta medico-historica Adriatica*.

Toni Buterin